

Enheten Strategiskt stöd
Niclas Josephson
Kvalificerad Handläggare
010-486 52 83
niclas.josephson@arbetsformedlingen.se

Datum
2025-06-25
Ert datum
2025-06-30

Diarienummer
Af-2025/0033 0179
Ert diarienummer
Fi 2025/00348

Arbetsförmedlingens remissvar: SOU 2025:13 En effektivare organisering av mindre myndigheter – analys och förslag

Arbetsförmedlingen lämnar följande synpunkter

Arbetsförmedlingens remissvar omfattar de förslag som presenteras i avsnitt 6.5 "En myndighet med ansvar för analys och utvärderingar av arbetsmarknads-, socialförsäkrings- och migrationsområdena" i SOU 2025:13.

Sammanfattning

Arbetsförmedlingen står i likhet med tidigare bakom behovet att kontinuerligt effektivisera statsförvaltningen, bland annat genom att se över antalet myndigheter. Arbetsförmedlingen vill dock lyfta fram vikten av att bedöma varje enskild situation utifrån dess specifika förutsättningar.

Avseende förslaget att bilda en myndighet med ansvar för systemtillsyn och effektivitetsgranskning av arbetsmarknads-, socialförsäkrings- och migrationsområdena tar inte Arbetsförmedlingen ställning.

Arbetsförmedlingen avstyrker förslaget att överföra Arbetsförmedlingens uppgift att analysera och utvärdera den arbetsmarknadspolitiska verksamheten till den sammanslagna analys- och utvärderingsmyndigheten.

- Arbetsförmedlingen bedömer att en överföring av myndighetens uppdrag att analysera och utvärdera den arbetsmarknadspolitiska verksamheten till den sammanslagna analys- och utvärderingsmyndigheten inte kommer att bidra till ett mer effektivt utnyttjande av statliga medel. Vår bedömning är även att en överföring av uppdraget kommer att påverka möjligheterna att effektivt utforma arbetsmarknadspolitiska insatser och program negativt.

Datum
2025-06-25Diarienummer
Af-2025/0033 0179

- Arbetsförmedlingen bedömer inte heller att en överföring av myndighetens uppdrag att analysera och utvärdera den arbetsmarknadspolitiska verksamheten till den sammanslagna analys- och utvärderingsmyndigheten kommer att bidra till ett mer sammanhållet systemperspektiv och förbättra förutsättningarna att identifiera samt föreslå åtgärder för att komma till rätta med systemövergripande problem.

Vi kommer att ytterligare exemplifiera vårt ställningstagande kopplat till förslaget och till de risker vi ser. Bland annat risken att gå miste om värdefull och träffsäker analys och utvärdering av verksamhets- och metodutveckling framöver i en tid som kräver förändring anpassad till både konjunkturmässiga och strukturmässiga förändringar på arbetsmarknaden. Uppdraget som beredskapsmyndighet kommer även det att vara beroende av ovan förmågor. Detta område är under mycket snabb utveckling sedan en tid tillbaka.

Arbetsförmedlingens synpunkter

Vikten av evidensbaserade arbetssätt inför beslut och förändring

Arbetsförmedlingens uppdrag handlar i grunden om att bidra till en väl fungerande arbetsmarknad. Demografiska utmaningar, snabb utveckling av behov på arbetsmarknaden drivet av en stor mängd förändringsfaktorer, kräver väl underbyggda beslut vid verksamhetsförändringar och allokering av tilldelade resurser. Här är kunskap om resultat och effekter av arbetssätt, insatser och program centralt. Ur ett samhällsekonomiskt perspektiv är det av stor vikt att varje beslut tas med bästa möjliga underlag.

Arbetsförmedlingen står inför stora utmaningar och har behov av att fortsätta effektivisera verksamheten. För att åstadkomma detta krävs att myndigheten arbetar evidensbaserat och med så hög precision i utvärderings- och utvecklingsarbetet som möjligt. Detta är en förutsättning för en välfungerande arbetsmarknad och ett effektivt utnyttjande av tilldelade medel.

Behovet av löpande utvärdering av verksamheten är mer aktuellt än någonsin tidigare. Arbetsförmedlingens nya målbild understryker behovet av att stärka de evidensbaserade arbetssätten, att snabbt, flexibelt och efter metoder som visar på goda resultat, möta allmänhetens och vår uppdragsgivares förväntningar på att vara en modern myndighet. Vi är övertygade att evidensbaserad verksamhetsutveckling leder till ökad samhällsnytta och en mer välfungerande arbetsmarknad.

Datum
2025-06-25Diarienummer
Af-2025/0033 0179

Arbetsförmedlingen vill understryka att arbetet med en evidensbaserad verksamhetsutveckling är betydligt mer omfattande än själva analys- och utvärderingsarbetet. Det kräver omfattande kunskaper om verksamheten, förberedelser (för att till exempel kunna göra randomiserade experiment utan att påverka kärnverksamheten i alltför stor utsträckning) och ett lika omfattande efterarbete med att omsätta resultaten till verksamhetsutveckling. Vår bedömning är att det är svårt för en extern aktör att vara med i arbetets alla delar.

Den kompetens som under lång tid byggts upp på Arbetsförmedlingens analysavdelning är idag specialiserad på fördjupade uppföljningar och effektutvärderingar av arbetsmarknadspolitiska insatser och program. En ny analysmyndighet får ett brett uppdrag med fokus på ett övergripande systemperspektiv. Detta är ett annat uppdrag än det som idag utförs på analysavdelningen. Att överföra resurser från en myndighet till en annan är därmed inte med säkerhet ett effektivt utnyttjande av de resurser som idag är centrala för Arbetsförmedlingens uppdrag.

Den kunskap som tas fram vid Arbetsförmedlingens enhet för utvärdering används kontinuerligt inom myndigheten. De lärdomar som dras vid genomförandet av utvärderingar är en väsentlig del i utvecklingen av upphandlade tjänster inklusive utformning av ersättnings- och betygsmodeller, utformning av verksamhet i egen regi samt utveckling av arbetssätt och metoder inom myndigheten. Detta arbete förutsätter ett nära och löpande samarbete med berörda delar av myndigheten. Arbetsförmedlingen bedömer att detta är svårt för en extern aktör att åstadkomma.

Arbetsförmedlingen bedömer även att en extern myndighet kommer att ha svårt att identifiera de områden för utvärdering som innebär störst verksamhetsnytta för Arbetsförmedlingen (och som i förlängningen innebär en mer välfungerande arbetsmarknad och en effektiv hushållning av statens resurser). Den föreslagna lösningen innebär därmed en överhängande risk för att vissa utvärderingar inte genomförs.

Vikten av oberoende

Det finns en risk att utvärderingar av den egna myndighetens verksamhet ifrågasätts utifrån förmågan att agera oberoende. Arbetsförmedlingen är medveten om denna risk och samarbetar därför i många fall med olika forskningsinstitutioner för att försäkra oberoende. Sedan ett par år finns även ett vetenskapligt råd vid myndigheten där pågående arbeten presenteras och diskuteras.

Behov kvarstår

Arbetsförmedlingen instämmer i utredningens beskrivning att det vid en flytt av förvaltningsresurser för utvärdering och analys finns en risk att

Datum
2025-06-25Diarienummer
Af-2025/0033 0179

myndigheterna upplever att de har behov av att genomföra utvärderingar av effekter och därför på eget initiativ bygger upp motsvarande kapacitet utifrån tidigare uppgifter.

Analysverksamheten på Arbetsförmedlingen, med dagens betoning på evidensbaserad utveckling och uppföljning, är en mycket viktig resurs i myndighetens löpande planerings-, genomförande-, och uppföljningsprocesser. Analys- och utvärderingsverksamheten bidrar till bättre underbyggda beslut och till myndighetens strategiska förflyttningar och att nå långsiktiga mål. Behovet av snabba, verksamhetskunniga analys- och utvärderingsresurser inom Arbetsförmedlingens eget hägn kvarstår därmed även om viss verksamhet flyttas till en ny inspektions- och utvärderingsmyndighet.

Utifrån Arbetsförmedlingens behov av evidensbaserad verksamhetsutveckling skulle en överföring av verksamheten innebära en överhängande risk för dubbelarbete. Detta leder i sin tur till oönskade ineffektivitet

Andra aktörer

Inom arbetsmarknadspolitiken är en förutsättning för ett evidensbaserat arbetssätt, att insatser, program och metoder följs upp och utvärderas löpande. En del av dessa utvärderingar sker inom ramen för forskning nationellt och internationellt.

Uppföljning och utvärdering sker, förutom på Arbetsförmedlingen, även på andra myndigheter inom det arbetsmarknadspolitiska området. Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) är en viktig aktör som enligt sin instruktion bland annat har till uppgift att främja, stödja och genom forskning genomföra uppföljning och utvärdering av den arbetsmarknadspolitiska verksamheten samt studera arbetsmarknadens funktionssätt. Målet för mycket av den forskning som bedrivs av forskningsinstitutioner som IFAU är att publicera resultat i vetenskapliga tidskrifter. Detta påverkar vilka frågor man väljer att beforska. Det påverkar även tidplanen för arbetet, som ofta har en längre tidshorisont.

Att utvärderingar sker inom andra myndigheter är positivt och bidrar till att belysa viktiga områden inom arbetsmarknadspolitiken och frågor som berör flera myndigheters ansvarsområden.

När Arbetsförmedlingen väljer vilka utvärderingar som ska göras är det verksamhetsnytta och möjlighet till verksamhetsutveckling som är det viktigaste kriteriet. Arbetsförmedlingens bedömning är att förslaget om att föra över utvärderingsuppdraget till en ny myndighet skulle innebära att mycket av den verksamhetsnära utvärderingsverksamheten skulle upphöra. Det skulle även med stor sannolikhet krävas en betydligt mer

Datum
2025-06-25Diarienummer
Af-2025/0033 0179

detaljerad styrning av respektive myndighet. Det finns annars en risk att dessa nödvändiga och grundläggande utvärderingar inte blir av.

Beredskapsperspektivet - Arbetsförmedlingen är en beredskapsmyndighet och det finns behov av analyskapacitet

I förordningen (2022:524) om statliga myndigheters beredskap står beskrivet Arbetsförmedlingens roll som beredskapsmyndighet.

Myndigheten har två beredskapsuppdrag:

- att upprätthålla och säkerställa ersättningar till enskilda.
- att stå för personalförsörjning till totalförsvaret – den allmänna tjänsteplikten.

Alla i Sverige som är mellan 16 och 70 år är totalförsvarspliktiga. Totalförsvarsplikten uppfylls genom värnplikt, civilplikt eller allmän tjänsteplikt.

Om regeringen aktiverar allmän tjänsteplikt har Arbetsförmedlingen mandat att besluta om vilka som ska gå till sitt vanliga jobb under plikt och vilka som ska anvisas att utföra arbete som är viktigt för totalförsvaret. Det gäller i första hand arbetslösa, men kan även komma att omfatta dem som är i arbete om situationen så kräver.

Utifrån ett beredskapsperspektiv så behöver Arbetsförmedlingen ha en mycket god förmåga till bland annat analyser, och scenarioplanering med bistånd av analysavdelningens utvärderingsenhet.

Kort sammanfattat, vi är en stor myndighet med stora ekonomiska och personella flöden som måste fungera. Planering ska ske på ett evidensbaserat sätt utifrån uppdraget beskrivet ovan.

På Arbetsförmedlingens vägnar

Generaldirektör Maria Hemström Hemmingsson

Niclas Josephson

Beslut i ärendet har fattats av generaldirektör Maria Hemström Hemmingsson. Ärendet har föredragits av kvalificerade handläggaren Niclas Josephson. I handläggningen har även enhetschef Christina Olsson Bohlin och enhetschef Jon Stråth medverkat.

Datum
2025-06-25

Diarienummer
Af-2025/0033 0179

I den slutliga handläggningen av ärendet har även analysdirektör Eva Samakovlis deltagit.

Beslutet fastställs digitalt i diariet och saknar därför namnunderskrifter.